

SUSRET

BILTEN br. 36
oktobar, 2005

Dragi čitaoci,

obaveštavam Vas da je izašao novi, četvrti broj lista *Slovenijanum*. U njemu ćete, između ostalog, naći sledeće tektove:

Wolf-Ulrich Klünker: *Susret će biti Ja;*

Thomas Brunner: *Apolonovo svetilište u Delfima – Šiler i Gete;* **Bojana Mišković:** *Andrej Beli – između naučnog i poetskog.*

Cena časopisa je 200 dinara, a naručiti ga možete elektronskim putem: bomiskovic@yahoo.com ili na telefon 063/336251.

Nataša Kraus, Bojana Mišković

Kao i svake godine, treće subote u septembru, okupilo se četrdesetak prijatelja i simpatizera kuće Neven da sa domaćinima proslavi ovoga puta značajnu godišnjicu - naime prošlo je (već!) deset godina otkako se Miša Petrović upustio u izgradnju ove neobične zajednice. Imali smo (kao i svake godine) šta da vidimo i doživimo: sedmoro nasmejane dece i približno isto toliko odraslih članova zajednice, povelika bio-dinamička bašta sa povrćem, bogato postavljen sto, domaće životinje, dograđeni novi delovi obe kuće - to je naravno samo ono što se spolja primećuje. Ove godine gost Nevena je bio i Mihel Sajler, prijatelj iz kuće Šterenek u Švajcarskoj koji podržava zajednicu od njenog osnivanja - doputovao je iz Berna na nepuna dva dana. Neven je i mesto susreta i za decu i za starije i za mnogobrojne saradnike iz zemlje i inostranstva, pa ako još niste bili tamo (ili niste dugo bili) preporučujem vam da svratite da pogledate. Vivienne inače pozdravlja potencijalne učenike bio-dinamičkog baštovanstva. Može i bez auta, Lastini autobusi voze na svakih pola sata.

Ivana Ž.

U okviru projekta " Mala škola" o kome je pisano u Biltenu br. 31, 10 oktobra 2005, je organizovano predavanje u Beogradu na temu "Izlečujuća pedagogija" – Antropozofski pristup deci sa posebnim potrebama. Predavanje je roditeljima i stručnjacima iz ove oblasti, (a i ostalim zainteresovanim) održao Kristof Žirarda iz Berna- mentor "Male škole".

ANTROPOSOFISKE RADIONICE U BEOGRADU

U toku avgusta i septembra ove godine u okviru Društva za pomoć osobama ometenim u razvoju "Živeti zajedno" - opština Stari grad - predstavljen je ciklus od 12 radionica specijalno namenjenih osobama kojima je potrebna duševna nega. Radionice je osmislio i predstavio Dušan Janjanin (1951), socijalni terapeut i filosof. Antroposofijom se bavi od početka 80-tih, u Dornahu je bio nekoliko puta; 1992. godine u Švajcarskoj pohađa seminar zdravstvene pedagogije i socijalne terapije; od 2001. do oktobra 2004. boravio je u Norveškoj i Švedskoj takođe u zdravstveno-pedagoškim i socijalno-terapeutskim institutima; na Bergenskom trogodišnjem seminaru je diplomirao iz zdravstvene pedagogije i socijalne terapije.

Radionice nose naslov "Svesnost tela, duše i duha" i trenutno ih volonterski i eksperimentalno, ponedjeljkom od 17-19 sati u prostorijama društva sa desetak štíćenika vodi Dušan Janjanin uz saradnju i pripomoć Anice Milović. Rade se vežbe pokreta, osnovni elementi glasovne euritmije, ritmičke igre sa pevanjem, umetničko-terapeutske radionice: slikanje, crtanje formi, vajanje, pričaju se priče i posle njih se vode razgovori na odabranu temu i tako dalje. Postoji realna mogućnost da se ovaj tip radionica predstavi i u drugim mestima u Srbiji i da se preko njih edukuju pojedinci koji već rade sa hendikepiranim osobama.

Vladimir Nazor: MIHOLJ DAN

Od gvožđa zv'jezda, što s nebesa padaju,
U vatri ljeta kovao je mač
Mihail, anđel jesenji.

Uriel još je stajao pred Suncem,
Kad djelo svoje on započe.

Oblak
Navučé. Dignu desnicu. Zamahnu.
I prva munja u visini bljesnu.
I prostorima prasnu prvi grom.
A mač svoj sjajni kad dokova, rastrgnu
Oblak. I onda on se nađe sam
Na vrhu neba.

Stajala pod njime
Jesenja Zemlja opasana pasom
Šarenog lišća, ovjenčana dugom;
I vonjala je gljivom, kušom, voćem.
Ko nov je Eden blistala,
U ženidbeno ruho obučena.
Al pogled njegov prodre
Kroz sva joj vela; i što vidje, boru
Ureza njemu nasred čela.

- Sok
Vinove loze stvorio se otrovom.
Uzavreo je med
U košnicama pčelinjim.
A ljubav posta strast
U srcu ljudskom.

Zlato
Darova ljetnih rđa
Drvetima na granama,
Dok ljudsko t'jelo sja
U prvom mraku večernjem
Fosfornim sv'jetlom.

Vidje
Arhandel opet, da se davni Dušmanin
Okolo Zemlje ovio;
I da je sve Šarenilo
Dolame one, koja krasí gizdavu,
Od ljuski što pokrivaju
Golemo t'jelo Zmajevo.

I mač svoj, kovan u sunčanoj vatri
Od gvožđa zv'jezda, što s nebesa Padaju,

Na Dušmanina dignu.
I dugo ljuti bjesnio je boj
U huku voda, vjetra i krošanja,
Dok oblaci se rušili
Na gore i u valove.

A sad je opet mir,
Magle se vuku, dolje, po zrenicima. Umrtila se Zemlja.
Ukočila se stabla.
Sve tiše voda nosi lišće uvelo
Dalekom moru olovnom.

I ja sam sada sam.
I go ko ta drveta.
Al mrtav nisam. - Novo čudo nastaje.
Još dublje sada kor'jenje mi prodire
U srce Zemlje, gdje se opet skupile
Sve njene sile najbolje.
I osjećam, da sada tek sam slobodan,
I sebe pun, i izvoru
Svome vjeran.

Moji otrovi
U l'jekove se premeću,
I u med trpkost moja,
U ljubav moja strast...
I u krv moju prosulo se željezo
Zvijezda, što su sa nebesa padale,
Pa i ja kujem mač,
Što Dušmanina u prah crni obara.
- I ja sam istom sada
U zamahu, pun ht'jenja,
Dok čvrstih nogu stojim
Sred gole, mrtve prirode.
I osjećam, da teku megre proljetne
Venama mojim, i sve zlato ljetno
U mome mozgu sja.

Sad znadem zašto moje ljeto stajaše
Međ proljećem i jeseni,
Međ radošću i sjetom,
I zašto, gore, iza sivih oblaka,
Svoj mač je sjajni danas uvis dignuo
Mihail, anđel jesenji,
Mihail, Zmajev Pobjednik.

Projekt "Kuća pod Suncem"

Projekt "Kuća pod Suncem" podrazumeva stvaranje zajednica s atributima porodice, koju čine mentalno deficitijentne, ali funkcionalno očuvane osobe hronološke dobi od 15 do 55 godina.

Njihov život odvija se u skladu sa maksimumom njihovih sposobnosti, relativno samostalno, uz pomoć stručnjaka i volontera. Naše zajednice bile bi pretežno seoskog tipa jer takve daju više mogućnosti za osmišljeno radno angažovanje i prihod. U mnogim slučajevima, život koji ovde želimo negovati daje više mogućnosti za individualan razvoj i od prirodnih porodica. Pa ipak, ovo tek treba dokazati.

Kao što je i za očekivati, na početku ovakvih poduhvata, mnogo je lakše izračunati rashode koji se očekuju nego prihode koji su uvek daleko neizvesniji. Pa ipak, mi verujemo da je projekat moguć. Troškovi zajednice u toku jednog meseca iznosili bi oko 500E plus još 100E po štíćeniku. Ukoliko postignemo dogovor, ova sredstva bi obezbedili iz budžeta Opštine i resornih Ministarstava Republike. Prihod koji je trenutno posve siguran ide na ime socijalnih davanja za štíćenike (porodične penzije, zaštitni i dečji dodaci i sl.) To je naravno nedovoljno.

Vežano za jednokratna davanja, za sredstva za adaptaciju, dogradnje ili kupovine nekretnina, oćekujemo pomoć iz privrede, od fondova i humanitarnih organizacija, dobrovoljnih priloga, poklona i zaveštanja građana. Prikupljanje ovih sredstava išlo bi preko Fonda za razvoj projekta “Kuća pod Suncem“ pri udruženju koje smo osnovali.

Udružene građana “Izvor nade-Remenyforras“ osnovano je na Osnivaćkoj Skupšćini početkom januara 2005.godine. Registracija udruženja još nije bila ni završena, a već se zapoćinje sa radom na projektu “Kuća pod Suncem“. Naime, okolnosti su bile takve da su tražile brzu akciju i mi smo s velikom spremnošću preuzeli brigu o Ani Oros na Đurđinskim salašima 420, staroj 63 godine. U periodu između 24. decembra i 6.januara u njen stan smo doveli i Elu Sikora staru 38 godina, pa su njih dve živele zajedno pod 12h nadzorom nekih ćlanova udruženja. Brzom akcijom među prijateljima i kolegama obezbedili smo novac za svakodnevni odlazak u Đurđin. Veoma smo zadovoljni ovim iskustvom jer je dalo rezultate kakve smo priželjkivali. Pomenuto udruženje okuplja roditelje, stručnjake i sve zainteresovane građane. Ćlanstvu poslednjih, u budućnosti se najviše radujemo jer će ovo biti pokazatelj nešto širih društvenih promena.

Pomenuto udruženje je nestranaćka, nevladina, neprofitabilna organizacija koja podržava i pomaže projekte za unapređenje života MNR osoba, entuzijazmom i stručnošću svojih ćlanova, nastojeći održati budnim interesovanje uže i šire zajednice za probleme i prirodu ovih ljudi. U skladu sa mogućnostima, radićemo na kontinuiranom obavešćavanju javnosti o našim pokušajima i dostignućima pre svega, direktno, javno kroz razgovore, tribine, preko medija, upućeno grsađanima Subotice, a potom kroz obraćanje nadležnim strukturama, humanitarnim drušćtvima itd.

U našim društvenim pćkolnostima gotovo je deplasirano istićati probleme jedne grupe ljudi u odnosu na drugu, pošto je siromašćtvižo iz jednog izvora.

Problemi onih “drugih“ nisu, verujemo, ni manji, ni veći, ali su svakako drugaćiji.

I tako, zbog opšćteg meteža kada su u pitanju prioritati, odlučili smo se pozabaviti pitanjem onih koji nisu u stanju ni da sagledaju svoj položaj, a pogotovo da se izbore za svoj status “građanina sveta“ Ćiji život, uprkos drugaćijim gledišćtima ima svoju svrhu i cilj.

Projekt “Kuća pod Suncem“ potaknut je postojećim sličnim formama brige i zaštite MNR osoba širom Evrope i sveta, koje daju veoma dobre rezultate. Kod nas je realizacija ovakvih i sličnih ideja relativno pionirski poduhvat. Kao što je poznato, MNR lica iz prirodnih porodica, ukoliko su one i postojale, odlaze u ustanove azilskog tipa ili pri srećnijim okolnostima, u gerontološke centre. U velikoj meri, one su ovim sprećene da se u cocijalnu sredinu ukljuće sa maksimumom svojih sposobnosti.

Uprkos velikom trudu i angažovanju zaposlenih na ovim nestima, neprirodnost ovakvog ambijenta u svakom slućajnom posmatraču izaziva tugu ili averziju.

Pomanjkanje kontakta sa prirodnom društvenom sredinom, svaki hendikep još više pojaćava i socijalni prostor ćini sklonijim stvaranju predrasuda i krutih stavova.

Time se život ovih ljudi pretvara u nužno zlo za zajednicu, ćime ona psihološki osiromašuje, kao i njeni manje sposobni ćlanovi, lišeni potrebne društvene afirmacije.

Vrednosti kao empatija, tolerancija, milosrde i traženje sušćinski ljudskog, postaju samo performansi umetnićkih i naućnih razmatranja bez potvrda u socijalnim odnosima. Time dobijamo ono što već suviše dugo nazivamo “savremenim drušćtvom“ mada stvarne korelacije sa ljudskim potrebama novijeg datuma, zapravo nema. Cilj ovakvog poduhvata smatramo dalekosežnim. Delovati na lokalnu zajednicu ćineći je osetljivom na pitanje njenih skrivenih, no izlećivih bolesti. Osim brige za šćićenike iz porodićnog kruga, ovom se akcijom može obezbediti i zaposlenje u organskoj poljoprivredi i zanatima nekom broju lako mentalno ometenih lica ćije su šanse za zaposlenje i nakon završene škole dosta slabe. Ovim bi se pozitivno uticalo na suzbijanje negativnih društvenih pojava koje najćešće uzimaju maha baš u ovoj kategoriji stanovnišćva.

Kad su u pitanju mentalno deficijentne osobe, treba istaći i njihove posebne društvene sposobnosti. Ovi ljudi svet doživljavaju na društveno drugaćiji, nama gotovo misteriozan naćin i nisu skloni analizama intelektualnog tipa. Ovo ih često ćini, u socijalnom smislu, superiornijim od mnogih pripadnika opšće populacije. Emotivne veze koje uspostavljaju nisu “za sva vremena“, ali su u vremenu dok traju iskrene, ispunjene tolerancijom, brižnošću, simpatijama i nekom posebnom vrstom razumevanja. Njihove zajednice imaju karakter trajnosti i stabilnosti. Atmosfera u njima je prirodna i opušćtena, često komićna i relaksirajuća. Ovi ljudi na svet gledaju spontano i bezazleno što su vrednosti kojima teže današnji ćovek umoran od brige za egzistenciju, izložen stalnom takmićenju i vrednovanju.

Odlomak iz projekta “Kuća pod Suncem“

Bojana Blagojević

Kongres u Pragu

Ovaj kongres, čiji su učesnici mentalno ometena lica kao i njihovi pratioci, obuhvatao je 24 zemlje učesnice i brojao oko 600 učesnika. Grad čije ime ukazuje na njegovu svetsku ulogu, primio je, potpuno bez rezerve, pomenute aktere i dao im mogućnost da se okupe na, po nekima, najeminentnijem mestu za ovakve skupove. Ovaj Kongresni centar, smešten je u praškoj oblasti, tzv. Starom gradu Višehradu. Po svemu, ovaj susret tražio je pravu organizacionu virtuoznost, koja je i dostignuta. Satnica je bila zbijena i tempirana kako vremenski, tako i sadržinski. Gustina emocija koju su ovi događaji izazvali kod pisca ovih redova, predstavlja bazično i trajno iskustvo.

dan 1. Putovanje

Ne znam da li nazvati užitkom ovo posmatranje Budimpešte kroz vagonsko okno na putu za Prag. Predvečerje je. Šetnja oko stanice Keleti na mene ostavlja čudan utisak rezignacije. Slana kineska hrana. Kupe drugog razreda, krajnje neudoban, no međutim u društvu sam sasvim mladih, prijatnih mladića. Moja kratka, loše složena pitanja na nemačkom, prihvatili su s osmehom podrške.

dan 2. Tu sam

Eto me u lepom parku ispred mesta prijavljivanja. Ne znam koliko je sati, ali osećam da je prerano. Prag je u pogledu saobraćaja, a čini mi se i sveg drugog, veoma dobro organizovan. Jakna koju sam kupila, skroz mi dobro služi. Prohladno je. Osim običnih šetača, tu su i oni drugi, posebni. Psi u jutarnjoj šetnji. Nakon dobre kafe na glavnom kolodvoru i ovog laganog obilaska, osećam se sveže i odmorno, mada nisam spavala.

Ist das die Stelle für der Meldung? Ne, ovo nije mesto prijave. To mi saopštiše dva mladića, polaznici akademije Tabor, prenoseći neki panel.

Sad sam u tzv. Višehradu. Oko mene ogromni staklenici, Kongresni centar, Holidei In, Škoda itd. Goli mermer. Tražim mesto, niko pojma nema. Ugledam mali, neupadljiv plakat na nemačkom, vadim rečnik, kad odjednom otvaraju se vrata i sa širokim osmehom izlazi on...glavni zamešatelj, Tomas. Ha, ha...vidite da je sve u životu čista nameštaljka koju samo treba čekati. Razgovaramo ponešto i to na...ne znam tačno.

Ja držim onaj rečnik i sve nešto nabadam na nemačkom, a on odgovara yes, yes i nastavlja srpski. To je u duhu pravog globalizma. Svi pričaju sve i sve se razume.

Dok pijuckam drugu češku kafu, osećam se kao kod kuće. Još i bolje. Kao u Karlovcu kad sam u svojoj šestoj godini čekala da mi otvori prababa Mara i da mi tutne pare za čokoladu. Ti mali prozori sa nasmejanim muškatalama, ti mirisi češke kuhinje, ta bistrina u duši uljuljkana u sunčani povetarac. I tramvaj koji ide gde poželiš uz svirku češke kaldrme. Dovoljno je gledati plan grada i osećati radost zbog sutra. Botanička bašta. Otkinula sam tri lista. Toliko mogu da pamtim naziv do nekog skrovišta gde ću ih krišom ispresovati.

Libanski hrast, trava Niva, mirta.

Poslednji dan, nedelja Toliko mnogo toga

Eto, ovih dana nisam ništa pisala. Tempo je bio nemački, a snage u meni "od sreće tugu tkaju". Sedim na klupi i posmatram brodiće na Moldavi. S leva od mene Karlov most i mnoštvo ljudi na njemu kojima ću se uskoro pridružiti.

A što reći u ovo zrelo popodne. Toliko toga bi trebalo saopštiti. Dosta sam razgovarala sa Natašom. I Oliver je pokazao maksimalno strpljenje.

Da, ovaj susret je bio to u pravom smislu. I više od toga. Okultni sadržaj u običnom malom ljudskom srcu. Jučer na Zemlji nije bilo mesta sa više ljudi, obasjano jasnom Hristovom svetlošću koju sami pale. Možda sutra liči na ovo jučer. Oduvek mi se činilo da ONI nose važnu poruku. Ljude treba učiti da je prepoznaju. Tome je služio ovaj kongres. Dan je započinjao pesmom, usaglašavanjem glasova, zvukova, emocija... misli. Brzo se dostiglo Jedno što sažima mnogo...naposletku sve. Bezazleni akordi zvučali su sve čudesnije i kao da je zastao svak' na svom praškom pohodu da se čudom čudi čudnom čudu nastale kupole, koja štiti umorne i vaskrsava posustale.

Predavanja, radionice, susret u pola dana uz biranu trpezu i monumentalan pogled na ovaj, tako rečit grad. I onda šetnja, vožnja ili plovidba, razgledanje, razgovor, sitne pažnje i svaki vid moguće razmene. Pričljiv Hans, čutljiv Mihael. Svi u svima. U večer, večernji darovi. "Češko veče", "Mali princ" u izvođenju šticećenika, uz eteričnu muziku orkestracije lira i ono...nezaboravno veče. Zvučne i skladne melodije renesansnog češkog folkloru tražile su mnogo vraćanja na scenu ovog interesantnog ansambla pod nazivom "Karmina". Ovaj ton bio je i suviše inspirativan da bi ikad doživeo kulminaciju. Ona se neprestano događala. Naposletku je 600 ljudi ustalo i zaigralo. To su noge odlučile i nije bilo moguće odustati. Ni štake, ni štapa. Noge hoće da se sapliću da vrište. Kose hoće da se mrse, telo da poskakuje. Miris znoja pretvoren u slatki jasmnin. I to čuvstvo nemirnih dodira iz presušne potrebe, bez foliranja Sve je bilo tako i drugačije. Mnogi su se osvrtni sa značenjem. Svak' je nešto zapevao, zviždukuo, izradio, poklonio. I sve je bilo tako nevino, poželjno i istinito. I mi, kao da smo opet bili deca.

S zahvalnošću Nataši, Oliveru, Tomasu, za moje prijatelje ovde
Bojana